

מראי מקומות- זבחים י"ב

יכול להקריב הפסח בבקר, א"כ מאי האי דכיון דעכשיו זמן התמיד הוא, ממילא נשתנה הסדר וצריך להקריב התמיד קודם להא של בין הערבים, ונשאר בקו'.

(ד) **ובין הערבים דכתי' בקטרת ונרות למה לי- כ'** **תוס'** דמה דלא הק' על תמיד של בין הערבים למה כתי' בין הערבים, היינו משום דבא לומר דזמני' מכי ינטו צללי ערב. ומבואר מדברי תוס' דס"ל דהדין דהקרבנות תמיד של בין הערבים הוא מכי ינטו צללי ערב, היינו דין דאורייתא. אולם כ' **הקנן אורה** דהדין דצריך להמתין עד חצי שעה אחר חצות הוא דין דרבנן (וכן מבואר בתוס' בנדה סג:), וא"כ לא תי' תוס' קושייתו. ולכן כ' הקר"א לתרץ דכיון דזמן של תמיד הוא בין הערבים, שפיר כתבי' קרא, ולא סמין אהא דאמרה תורה כבש א' בבקר, וממילא צריך להיות כבש השני בין הערבים, ורק בנרות וקטרת, דכבר אמרה תורה דזמנה בערב, בזה שפיר הק' דלמה צריך קרא לומר בין הערבים.

(ה) **הואיל ומקצתו ראוי- אי' בחי' הגריז'**, דהסברא פשוטה בזה הוא דכיון דמקצתו ראוי, א"כ א"א לעקור ממנו שם פסח שיהי' שלמים, וא"כ נמצא ששחט פסח לשמו שלא בזמנו, וזהו הפסול. אבל דייק מדברי הרמב"ם דאי"ז הפסול, אלא דכיון דמקצתו ראוי, א"כ נחשב זמן פסח, והו"ל שוחט פסח שלא לשמו בזמנו. ואמר שאפשר שהרמב"ם כ' כן, ולא פי' הפסול הפשוט משום שלא בזמנו, דיהי' נפק"מ לענין עיבור צורה (דאם נשחט שלא בזמנו, א"כ יהי' צריך עיבור צורה, משא"כ אם הפסול הוא שלא לשמו, אז הוי פסול בגופו ואי"צ עיבור צורה, אלא יכול לשורפו מיד).

(ו) **אי דאפרשי' האידנא, דיחוי מעיקרו הוא- כ'** **תוס'**, דלא דמי למחוסר כפורים דלא חשיב דיחוי קודם הבאת קרבנו, דאין זמנו עד שיטבול ויטהר, משא"כ כאן לא חזי לפסח ולשלמים אע"פ שהוא זמן שלמים. ובביאור החילוק, אי' **בחי' הגריז'** דלדין דיחוי

(א) **ההוא ליאוחר דבר הוא דאתא- ע' באבי עזרי** (ק"פ א', ד') שהביא מה שמחדש המנחת **חינוך** (מצוה ה') בגדר הלכה זו דיאוחר הדבר, דכ' המנ"ח דלא אמרה התורה שצריך להיות הקרבן פסח אחר התמיד, אלא חידש זמן בהקרבנות קרבן פסח, דזמן התמיד הוא בתחלת בין הערבים, וזמן הפסח הוא מאוחר יותר, וממילא אפי' אם מאיזה טעם לא הי' תמיד כלל, מ"מ דין שחיטת הפסח הוא זמן מאוחר יותר אחר חצות לכתחלה, ואין לשחוט הפסח אלא לאחר זמן התמיד, אפי' אם בפועל אין תמיד. אבל הק' עליו האבי עזרי מגמרן, דהק' הגמ' מי איכא מידי דאילו שחיט מצפרא אמרי' דזמני' הוא, וכי מטי בין הערבים אמרי' יאוחר הדבר. ואם כדברי המנ"ח, א"כ כמו דלדין יש דין לכתחלה לאחר הפסח עד לאחר זמן הקרבנות התמיד, ה"ה י"ל בבן בתירא שיש דין כזה, דבדיעבד כל היום כשר, אבל לכתחלה יש לאחר הקרבנות עד זמן מה אחר חצות, ומה הק' הגמ'. אבל אם הדין הוא משום הקדמת התמיד, א"כ שפיר הק' הגמ', בשלמא לדין, דכל זמן הפסח מתחיל מחצות, שפיר י"ל דהתמיד קודם (משום דין תדיר, וע' לקמן). אבל לבן בתירא, הרי כבר הי' זמנו מעיקרא, קודם שהי' זמן תמיד כלל, וא"כ האם יש דבר כזה, דעכשיו שהגיע זמן התמיד, צריכין להמתין עד הקרבנות התמיד.

(ב) **דתניא יאוחר דבר, וכו'- יש לעי', למה** צריכין דין זה דיאוחר דבר, תיפוק לי' משום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. וכ' **תוס' בפסחים** (נט). דכאן ה"א דפסח יקדים משום הדין דעליה השלם.

(ג) **אין, דהא"ר יוחנן, הלכה מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוספין- הק' בשיעורי** הגריז', מהו הראי' משם, הרי מה שצריך להקדים של מנחה, היינו משום דעכשיו שהוא זמן מנחה, אמרי' דתדיר קודם. אבל כאן, מה שפסח הוקרב לאחר התמיד אינו משום דין תדיר, אלא משום דזהו סדר ההקרבה, וע"ז הק' הגמ' שפיר, דכיון דהי'

שפיר הי' חל הדין דנראה ונדחה הוי דיחוי. אבל החזון איש (קדשים, לקוטים א', ב') כ' לפרש שי' אביי באו"א, דבאמת ליל י"ד כיום י"ד הוא לענין זמן השנה, וא"כ גם ליל י"ד נחשב מקצתו ראוי, אבל מה דאמרי' דאין מחוסר זמן לבו ביום, אין זה אלא ביום, אבל בלילה שפיר הוי מחוסר זמן, וא"כ נמצא שהוא קרח מכאן ומכאן, ושפיר הוי דיחוי מעיקרא, ואם הקדישו מקודם ליל י"ד, הוי נראה ונדחה. ור' פפא הוסיף דלילה ג"כ אין מחוסר זמן, לפי שאינו זמן הקרבה בכלל [צע"ק למה צריך לזה, לימא דהוי כמו דביום אמרי' דאף דפסח אינו קרב בשחרית מ"מ לא הוי מחוסר זמן, ר' פפא הוסיף דאף בלילה כן, מהכ"ת לומר שהוא משום דס"ל דשאני לילה שאינו זמן הוא ראוי להקרבת קרבנות בכלל]. וא"כ, אפי' אם הקדישו ב"ג, ג"כ אינו נראה ונדחה, לפי שלילה לאו זמן דיחוי הוא בכלל. נמצא נפק"מ בין הגרי"ז והחזון איש, דלפי הגרי"ז אם הקדישו מ"ג יהי' פסול משום נראה ונדחה, כיון דבפועל לא הי' יכול להקריבו בשחרית של י"ד (אפי' אם ליל י"ד לא חשיב זמן דיחוי), דכל סברא של אביי הוא רק כלפי דיחוי מעיקרא. אבל לפי החזון איש אפי' אם הקדישו מאתמול יהי' כשר (וע"ע בטורי אבן במגילה [כט:]). דנקט כשי' החזון איש, דהי' שייך גם להקדישו מעיקרא.

(ט) **וחזר ולקח חצי' והקדישה - הק' תוס' בגיטין** (מג: ד"ה גמרו), למה צריך להקדישה, הרי בגמ' שם אמרי' דהמקדש חצי' שפחה ונשתחררה, גמרו קידושי ראשון (לחד מ"ד), ולימא גם כאן גמרו ההקדש. ות' דכיון דאפשר שתרעה ותהי' חצי' דמיה חולין וחצי' הקדש, א"כ לא גמר, משא"כ באשה, דאין שייך חצי אשה. וע' בחי' הגרי"ז כאן בביאור הדבר, דתלוי בהא דדין התפשטות הקדושה הוא בהמעשה קדושין או הקדש, ולא בחלות הקדושה, ע"ש.

(י) **וחזר ולקח חצי' והקדישה - ע' באבן האזל** (מעשה הקרבנות ט"ו, ד', ד"ה ונראה דהרמב"ם) דביאר דהוא חזר והקדיש כל הבהמה, לא רק החצי שהי' חולין מעיקרא, והיינו משום דהחצי שהי' קדוש מעיקרא הי' קדוש קדושת דמים, ולא הי' חזי להקרבה, ולכן הי' צריך להקדיש כולה. ואף דכבר הי' קדוש, כיון דקדושה זו הי' בשביל הקרבה,

מעיקרא לא סגי בהא דבפועל אינו יכול להביא הקרבן, אבל צריך שיהי' פסול בחפצא של הקרבן. וא"כ, לגבי מחוסר כפורים, אין שום חסרון בהחפצא של הקרבן, רק דבפועל אין המחוסר כפורים ראוי להביא הקרבן, וא"כ לא הוי דיחוי מעיקרא. משא"כ בערב פסח בשחר, הרי כיון שיש דין שלמים עליו, אבל אינו ראוי להיות הוקרב בתורת שלמים, א"כ הוי דיחוי בעצם הקדושה, והוי דיחוי מעיקרא [ולכאור' לשון התוס' לא משמע כן, וע"ע].

(ז) **תהא לאחר חצות - ע' בטורי אבן (מגילה כט: ד"ה כמאן) שהביא רא' מכאן דהא דצריכין ביקור ד' ימים אף בפסח דורות, אין צריך להיות כשהבהמה כבר הוקדש, אלא דיכול לעשות הביקור גם קודם הקדשו, דאת"ל צריך להיות לאחר הקדשו דוקא, א"כ מה שייך לומר דיכול להקדישו לאחר חצות, הרי לא הי' ביקור ד' ימים. ודוחק לומר דאה"נ, לבן בתירא מוכח לומר כן, אבל לרבנן לא אמרי' כן, דמהכ"ת דחולקים בזה. ועוד, גם מוכח בגמ' דלא אמרי' כן, דלפי ר' פפא משמע דיכול לקדשו בלילה, אף דגם יכול להקדישו מעיקרא, ואם צריך להקדישו מעיקרא משום דיני ביקור, ושייך לעשות כן, א"כ מהו ההיתר להקדישו בלילה, אע"כ דלכ"ע ביקור מהני אפי' אם אינו הקדש, וגם י"ל דה"ה בקרבן תמיד כן.**

(ח) **אביי אמר אפי' תימא מצפרא, אין מחוסר זמן לבו ביום - לכאור' ק', דאם אמרי' דאין יום זה נחשב מחוסר זמן, א"כ גם אם הוקדשו מעיקרא לא יהי' נחשב נראה ונדחה, ולכאור' מלשון הגמ' משמע דצריך דוקא להקדיש הפסח בשחרית זה. וע' בחי' הגרי"ז דביאר דיש לחלק בין דין דיחוי מעיקרא ובין דין נראה ונדחה, דלגבי הדין דיחוי מעיקרא, אינו נחשב נדחה אלא א"כ יש דיחוי בעצם ההקדש. אבל לענין נראה ונדחה, אפי' אם הי' הדיחוי מחמת דבפועל לא הי' שייך להקריב הקרבן, ג"כ שייך הדין דנראה ונדחה הוי נדחה. וא"כ, כיון דאמרי' דאין מחוסר זמן לבו ביום, א"כ נמצא דמצד הקדושה אין שום חסרון, וממילא לא שייך הדין דיחוי מעיקרא. אבל כיון דבפועל לא הי' שייך להקריבו, א"כ אם הי' מקדישו מאתמול,**

ע"ז, וכ' דכשמומר מפריש קרבן, הרי הוא פסול אפי' למ"ד דבעלי חיים אינן נדחין, והוא משום דאי"ז רק דיחוי בעלמא, שיש איזה חסרון בקרבנו, אלא כל הפרשת והקדש קרבנו הי' באיסור, ואינו ראוי לא הוא ולא דמיו, אז אפי' אם חזר מהמראתו, הרי קרבנו נדחה לגמרי לכ"ע.

(יד) **אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה, וכו' - פרש"י** דנדחה משום דבעינן דעת, כדאי' בערכין (כא). וע' במנחת ברוך (י"ח, ב') שכ' דלכא' הי' נראה לומר דמה דאין מקריבין קרבן של שוטה, היינו דוקא בקרבן חטאת, משום דחטאת אינה קריבה אלא על מי שהוא מחויב חטאת, ושוטה אינו מחויב חטאת. וגם אינו נכלל בשב מידיעתו, דמלבד מה שצריך להיות שב מידיעתו בשעת החטא, גם צריך להיות שב מידיעתו בשעת הקרבה. משא"כ שאר קרבנות, יכול להקריב של שוטה, דלא גרע מקרבן של מת דג"כ מקריבין עולה שלו. אבל כ' דמרש"י כאן ומרש"י בסנהדרין (מז). מבואר דלא כן, דכ' דהטעם דאין מקריבין הוא משום דכתי' לרצונו, וזה כתיב בנדרים ונדבות, וא"כ מבואר דגם נדרים ונדבות אין מקריבין בשביל שוטה. וק', למה באמת גרע ממת. וכ' דצ"ל דלרצונו הוא תנאי בקרבן שיש בו בעלים, ושוטה הרי הוא בעלים של קרבנו, וכיון שהוא הבעלים, צריך לרצונו, משא"כ בקרבן של מת, דאין בעלים על הקרבן, אין צריך לרצונו.

(טו) **אימא כישן דמי - כ' תוס' בסנהדרין (מז).** דאי"ז דומה לגמרי לישן, דישן חזי אפי' בשעה שהוא ישן, אלא כלומר כישן דמי דאפי' אם לא הי' ראוי כשהוא ישן, מ"מ אין ראוי להיות דחוי, משום דממילא מיתער, והא נמי ממילא מישתפי. אולם ע' ביד רמ"ה שם שכ' "אבל נשתטה דממילא מידחי אימא כישן דמי, שאין ראוי להקריב לו קרבן עד שיעור, דלרצונו כתיב, ואפ"ה כי מיתער מיהת לא מידחי". ולכא' כן משמע מלשון רש"י שם ג"כ, דכ' דבישן לא נדחה, ומשמע דבישן גופא הי' שייך דיחוי, ואי"ז סתם משל בעלמא כמש"כ תוס', אולם יש להק' קו' התוס' ממשנה בגיטין, ותי' ר' יונה שם

לכן גם שייך אח"כ להקדישו קדושת הגוף, והחסרון במה שאינו יכול להקריבו למעשה הוא רק משום דיש דיחוי בדמים.

(יא) **יש דחוי בדמים - בהא דנחשב קדושת דמים, אי' בחי' הגרי"ז דאי"ז קדושת דמים ממש, אלא כמו מי שאומר רגל של זו עולה, דאמרי' דימכר לצרכי עולה, דקדוש קדושת הגוף. אלא הכוונה במה דאמרי' דקדוש קדושת דמים, היינו דבפועל חסר דין קדושת הקרבה, דעומד להיות ירעה עד שיסתאב, ואין שייך להקרבה, אבל ודאי צריכה מום, דאל"כ אין שייך לפדותה, כיון דאית בה קדושת הגוף. אולם ע' באחיעזר (ב', מ"ד, ג', ד"ה ובאמת) דנקט דהדין קדושת דמים הוא קדושת דמים ממש, ורק אח"כ, כשקונה כולה, דשוב שייך לחול בה קדושת הגוף, אז אמר' דמגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף, אבל קודם לכן הי' קדושת דמים ממש, ומה שצריך מום הוא רק אח"כ כשקונה כולה, אבל אם הי' רוצה לפדותה מקודם, לכא' הי' שייך לעשות כן בלא מום, כיון שלא הי' קדוש קדושת הגוף** [ויש' לע' אם דברי האבן האזל שהבאנו לעיל תלויים במח' הגרי"ז ואחיעזר, רצ"ע].

(יב) **אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו הואיל ונדחה ידחה - פרש"י** דמה שנדחה היינו משום דאין מקבלין קרבן מן המומרין, דילפי' מע"ה פרט למומר. אולם ע' בתוס' בסנהדרין (מז). דכ' דהמקור הוא מזבח רשעים תועבה. וע' בחי' הר"ן (שם) דכ' דשלא בדקדוק כ' רש"י כן, שהרי פסוק דמע"ה פרט למומר נאמר רק לענין הפרשת קרבנותיו, אבל מאחר שהפריש הקרבן כשלא הי' מומר, מה שאין מביאין קרבנו הוא רק משום זבח רשעים תועבה. וע"ע ברש"ש (שם) דהעיר דבהמשך כ' רש"י שם מזבח רשעים תועבה. וכ' דס"ל לרש"י דקרא דמע"ה ממעט קרבן חטאת, דזבח רשעים תועבה אינו ממעט אלא קרבנות נדבה.

(יג) **והפריש קרבן והמיר דתו - כ' תוס' דבדוקא נקט כן, שהפריש ושוב המיר דתו, אבל אם המיר דתו קודם הפרשתו, אז כי חזר בו כשר, שהרי הוי דיחוי מעיקרא, ובידו לתקן עצמו, ובכה"ג אינו נדחה. אולם הקרן אורה חולק**

דיכולין להקריב קרבנו בשעה שאין דרך בני
אדם לישן. וע"ע בערוך לנר שם בכל זה
באריכות [ודבריו צ"ע].

טז) והורו ב"ד שחלב מותר וחזרו בהן מהו-
פרש"י, נדחה לו, דאילו עבר השתא לאו בר
קרבן הוא, משום דיחיד שעשה בהוראת ב"ד
פטור. והעיר הרש"ש, למה לא פירש רש"י
כפשוטו, דעכשיו אין קרבנו הוקרב, ולכן
נדחה. ותי' דכיון דאח"כ נתגלה דהי' טעות,
א"כ נמצא דבאמת בשעת מעשה הי' קרבנו
ראוי להקרבה, ולא הי' נדחה כלל, ורק משום
דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטרו הוי נדחה
באמת.